

**MAGISTRSKI DVODISCIPLINARNI
ŠTUDIJSKI PROGRAM DRUGE STOPNJE
SPLOŠNO JEZIKOSLOVJE
FILOZOFSKE FAKULTETE UNIVERZE V LJUBLJANI**
predstavitev študijskega programa

1. Podatki o študijskem programu

Drugostopenjski magistrski dvodisciplinarni študijski program *Splošno jezikoslovje* Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani traja 2 leti (4 semestre) in obsega 60 kreditnih točk. Program vključuje dve smeri: smer *Teoretično jezikoslovje* in smer *Jezik, družba, identiteta*. Pridobljeni strokovni naslov je *magister/magistrica splošnega jezikoslovja in ...* (okrajšano: *mag. spl. jezikosl. in ...*), pri čemer je polni naslov odvisen od vsakokratnega individualnega izbora druge študijske discipline.

Študent(ka), ki vpiše drugostopenjski dvodisciplinarni magistrski študijski program *Splošno jezikoslovje*, poleg njega izbere in vpiše še poljuben drug drugostopenjski dvodisciplinarni program Filozofske fakultete UL. Oba izbrana programa skupaj tvorita celoto. Programa sta v vseh pogledih enakovredna.

2. Temeljni cilji programa in pridobljene kompetence

Temeljni cilji drugostopenjskih dvodisciplinarnih programov:

Drugostopenjski dvodisciplinarni programi so nadgradnja prvostopenjskih programov in usposablajo za kompleksnejše in zahtevnejše naloge in potrebe na splošnem humanističnem področju. Diplomantke in diplomanti drugostopenjskih dvodisciplinarnih študijskih programov si pridobijo znanja in usposobljenosti iz dveh disciplin. Poleg ciljev, ki jih dosegajo na področju obeh izbranih disciplin, so diplomanti usposobljeni pridobljena znanja povezovati med seboj in z drugimi področji, transfer znanja iz enega področja na drugega pa spodbuja njihovo fleksibilno uporabo v različnih situacijah. Dvodisciplinarnost drugostopenjskih programov nadgrajuje sposobnost intra- in interdisciplinarnega prenosa pri uporabi znanj, metodologije, razumevanja znanstvenih metod, pristopov in procesov. Cilj dvodisciplinarnih programov je usposobiti diplomantke in diplomante za raznovrstne kompetence na podlagi razumevanja in povezovanja različnih vidikov interdisciplinarnosti na višjem strokovnem nivoju. Dvodisciplinarni programi širijo nabor zaposlitvenih možnosti, saj diplomanti in diplomantke obvladajo oz. poznajo dve strokovni področji.

Temeljni cilji dvodisciplinarnega študijskega programa Splošno jezikoslovje

Slušatelji usvojijo kompetence humanistično izobraženega intelektualca in posebne kompetence, ki jim odpirajo pot do razumevanja splošnih in posebnih vprašanj teoretičnega in uporabnega jezikoslovja. Na teoretični ravni naj bi bili seznanjeni z zgodovino jezikoslovja, s prevladujočimi jezikoslovnimi šolami in s slovenskim prispevkom k jezikoslovni teoriji.

Na uporabni ravni naj bi bili slušatelji zmožni zavzemati stališče do vprašanj jezikovne politike večinske in manjšinskih jezikovnih skupnosti kakor tudi do vprašanj naših manjšin na tujem; zmožni naj bi bili razumeti razmerja in probleme, ki se pojavljajo na relaciji človek -- jezik, ter morebitne konfliktna položaja odpravljati oziroma gladiti.

Splošne kompetence, ki se pridobijo s programom

Diplomantke in diplomanti drugostopenjskih dvodisciplinarnih študijskih programov:

- logično in abstraktno analizirajo, sintetizirajo in vrednotijo;
- znajo poglobljeno izražati znanja z obeh strokovnih področij v pisni in ustni obliki in jih kritično vrednotiti;
- kompetentno prenašajo intra- in interdisciplinarna znanja v prakso;
- samostojno poglobljajo in izpopolnjujejo ter povezujejo pridobljena znanja in usposobljenosti z različnimi strokovnimi področji;
- kontekstualizirajo in samostojno nadgrajujejo informacije;
- prenašajo svoja znanja in sposobnosti na druga problemska področja (sposobnost transferja);
- rešujejo probleme, konfliktne situacije in delovne naloge intra- in interdisciplinarno;
- so usposobljeni za timsko reševanje problemov;
- znajo organizirati in voditi strokovne skupine;
- so sposobni (samo)evalvacije in (samo)ocenjevanja ter kritičnega in celostnega razmišljanja;
- samostojno poiščejo, interpretirajo in uporabljajo nove vire znanja na strokovnih in znanstvenih področjih;
- so usposobljeni za strokovno in učinkovito uporabo IKT pri iskanju, izbiranju, obdelavi, predstavitvi in posredovanju informacij;
- zagotavljajo kvaliteto lastnega dela ter zvišujejo standarde kakovosti v delovnem okolju.

Splošne kompetence, ki se pridobijo s dvodisciplinarnim programom Splošno jezikoslovje:

1. Samostojno pridobivanje in uporaba virov, znanja in podatkov.
2. Kritično in celostno razmišljanje, tudi na medstrokovni ravni.
3. Poznavanje osnovnih prijemov ocenjevanja, vrednotenja in razčlenjevanja.
4. Sposobnost za uporabo znanstvenega aparata.
5. Sposobnost utemeljevanja, razpravljanja in pojasnjevanja.
6. Sposobnost in smisel za sodelovanje v mednarodnih projektih.
7. Odprtost za alternativne poglede in rešitve.
8. Seznanjenost s postopki prijavljanja raziskovalnih itd. projektov.

Učne kompetence in vseživljenjsko učenje

1. Sposobnost za ukvarjanje s problemi in za njihovo reševanje.
2. Sposobnost za vodenje strokovnih delavnic.
3. Odprtost za nenehni poklicni razvoj in vseživljenjsko učenje.
4. Sposobnost biti kritičen in samokritičen.
5. Sposobnost za izražanje pravic, interesov in potreb.

Predmetnospecifične kompetence, ki se pridobijo s programom

1. Sposobnost za terensko delo v jezikoslovju.

2. Sposobnost (teoretična in praktična) za raziskave na področju jezikoslovja.
3. Seznanjenost s filološkimi metodami.
4. Sposobnost za ustvarjanje in razvijanje znanstvenih teorij, zlasti deduktivnih.
5. Seznanjenost z glavnimi jezikoslovnimi šolami in zmožnost za njihovo uporabo ob slovenskih jezikovnih dejstvih.
6. Seznanjenost s teorijo naravnosti v jezikoslovju, zlasti z naravno skladnjo kot slovenskim prispevkom jezikoslovni teoriji.
7. Zmožnost razlaganja tistih pojavov slovenščine, ki niso specifični zanjo, temveč so poseben primer splošnejših jezikovnih pojavov.

3. Pogoji za vpis in merila za izbiro ob omejitvi vpisa

Pogoji za vpis na študijski program so usklajeni s členi 33, 38, 38a, 38b ter 41 ZViS-UPB3, UL RS 119/06, 16. členom prehodnih in dokončnih določb ZViS-UPB3, UL RS 119/06 ter 117. členom Statuta Univerze v Ljubljani.

V dvodisciplinarni študijski program druge stopnje se lahko vpiše, kdor je končal:

1. **prvostopenjski dvodisciplinarni univerzitetni študijski program istih disciplin, vrednoten s 180 KT;**
2. **prvostopenjski dvodisciplinarni univerzitetni študijski program istih disciplin, ovrednoten z 240 KT;** pri tem se lahko kandidatom glede na opravljene obveznosti prvostopenjskega študija prizna do 60 KT;
3. **katerega koli od drugih prvostopenjskih univerzitetnih študijskih programov z ustreznih strokovnih področij (jezikoslovje, družboslovje, humanistika),** če je kandidat pred vpisom opravil študijske obveznosti, ki so bistvene za študij na drugi stopnji; v obsegu do 12KT.
4. **katerega koli od drugih prvostopenjskih univerzitetnih študijskih programov z drugih strokovnih področij,** če je kandidat pred vpisom opravil študijske obveznosti, ki so bistvene za študij na drugi stopnji; v obsegu do 30KT.
5. **visokošolski strokovni študijski program po starem programu z ustreznih strokovnih področij (jezikoslovje, družboslovje, humanistika),** če je kandidat pred vpisom opravil študijske obveznosti, ki so bistvene za študij na drugi stopnji, v obsegu do 12KT.
6. **visokošolski strokovni študijski program po starem programu z drugih strokovnih področij,** če je kandidat pred vpisom opravil študijske obveznosti, ki so bistvene za študij na drugi stopnji; v obsegu do 30KT.

Kandidat oz. kandidatka lahko predpisane obveznosti opravi med študijem na prvi stopnji, v programih za izpopolnjevanje ali z opravljanjem diferencialnih izpitov pred vpisom v študijski program druge stopnje. Obveznosti določita oba oddelka, ki izvajata program.

Bistvene opravljene študijske obveznosti za študij magistrskega dvodisciplinarnega študijskega programa druge stopnje Splošno jezikoslovje na drugi stopnji so določene glede na smer, ki jo želi kandidat vpisati, in sestojijo iz naslednjih predmetov univerzitetnega dvodisciplinarnega študijskega programa prve stopnje Splošno jezikoslovje:

1. smer *Teoretično jezikoslovje*:
 - Pregled splošnega jezikoslovja (6KT)
 - Pregled uporabnega jezikoslovja (6KT)

- Fonetika in fonologija (6KT)
- Zgodovinsko jezikoslovje 1 (6KT)
- Teorija opisnega jezikoslovja – skladnja (6KT)

2. smer *Jezik, družba, identiteta*:

- Pregled splošnega jezikoslovja (6KT)
- Pregled uporabnega jezikoslovja (6KT)
- Teorija jezika J I (6KT)
- Uporabno jezikoslovje - jezikovno in družbeno razslojevanje (6KT)
- Uporabno jezikoslovje - jezik in govorec (6KT)

Vsaka prošnja se obravnava individualno, individualno se določita tudi obseg in vsebina dodatnih študijskih obveznosti iz temeljnih predmetov, bistvenih za študij na drugi stopnji.

V skladu s 121. členom statuta Univerze v Ljubljani pogoje za vpis na študij za pridobitev izobrazbe izpolnjuje tudi, **kdor je končal enakovredno izobraževanje v tujini**. Postopek vodi pooblaščen oseba Univerze v Ljubljani, vsebinsko pa o priznavanju v tujini pridobljene izobrazbe odloča senat članice oziroma univerze skladno s 77. oz. 47. členom Statuta UL.

Predvideno število vpisnih mest je 10 za redni študij in 5 za izredni študij.

Če bo sprejet sklep o omejitvi vpisa, bodo kandidati izbrani po naslednjih merilih:

- povprečne ocene na študijskem programu prve stopnje oz. visokošolskem strokovnem študijskem programu po starem programu (35%)
- ocene diplomskega izpita oziroma diplomske naloge (35%)
- povprečna ocena pri predmetih iz naslednjih predmetnih področjih prve stopnje (30%):
 - jezikoslovnih in matematičnih za smer Teoretično jezikoslovje
 - jezikoslovnih in družboslovnih za smer Jezik, družba, identiteta

Na podlagi meril za priznavanje Filozofska fakulteta prek ustaljenega postopka obravnava individualne dokumentirane vloge študentov v skladu z določbami Statuta in Pravil Filozofske fakultete. Vloga, oddana na študentski referat, se posreduje oddelku v mnenje. Ustrezni organ Oddelka za primerjalno in splošno jezikoslovje obravnava vlogo in predlaga ovrednotenje priznanih opravljenih obveznosti po merilih za kreditno vrednotenje študijskih programov po ECTS. Odločitev na predlog oddelka poda Odbor za študentska vprašanja.

4. Merila za priznavanje znanj in spretnosti, pridobljenih pred vpisom v program

Določila o priznavanju znanj in spretnosti, pridobljenih pred vpisom v študijski program, se smiselno upoštevajo tudi pri priznavanju znanj in spretnosti, pridobljenih med študijem, v kolikor je v obliki učnega sporazuma to dogovorjeno vnaprej.

Po univerzitetnih dvodisciplinarnih študijskih programih prve stopnje se lahko kandidatom in kandidatkam priznavajo tudi znanja, usposobljenosti in zmožnosti, ki jih je kandidat/ka pridobil/a pred vpisom v različnih oblikah formalnega in neformalnega izobraževanja in ki po vsebini in zahtevnosti v celoti ali deloma ustrezajo splošnim oziroma predmetnospecifičnim kompetencam, določenim z dvodisciplinarnim študijskim

programom.

Postopek priznavanja neformalno pridobljenega znanja in spretnosti je v celoti usklajen s Pravilnikom o postopku in merilih za priznavanje neformalno pridobljenega znanja in spretnosti, sprejetem 29. maja 2007 na Senatu Univerze v Ljubljani.

Študentje oz. študentke znanja, pridobljena v različnih oblikah formalnega in neformalnega izobraževanja ter izkustvenega učenja (portfolijo, projekti, objave avtorskih del ipd.), izkažejo s spričevali in drugimi listinami, iz katerih je razvidna vsebina in obseg vloženega dela študenta.

Vloga za priznavanje neformalno pridobljenega znanja in spretnosti mora vsebovati:

1. spričevala,
2. druge listine (različni dokumenti, ki jih izda delodajalec in dokazujejo izkušnje, potrdila o udeležbi na seminarjih in usposabljanjih ipd.),
3. portfolio, v katerem kandidat pripravi svojo biografijo s podatki o izobrazbi, o zaposlitvah ter drugih izkušnjah in znanjih, ki jih je pridobil v preteklosti,
4. druga dokazila (izdelki, storitve, objave in druga avtorska dela kandidatov; projekti, izumi, patenti ipd).

Priznana znanja, usposobljenosti oz. zmožnosti se lahko upoštevajo kot opravljene študijske obveznosti znotraj vseh delov študijskega programa. Iz njih pa morata biti jasno razvidna tako vsebina kot obseg vloženega dela študenta, da se lahko znanja ovrednotijo s kreditnimi točkami. Na podlagi individualnih dokumentiranih vlog študentov oz. študentk odloča o priznavanju in vrednotenju tako pridobljenih znanj, usposobljenosti in zmožnosti Filozofska fakulteta na predlog posameznih oddelkov. Ob tem upošteva Pravilnik o postopku in merilih za priznavanje neformalno pridobljenega znanja in spretnosti, sprejet 29. maja 2007 na Senatu Univerze v Ljubljani, druge določbe statuta Univerze v Ljubljani ter Pravila Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

5. Pogoji za napredovanje po programu

Pogoji za napredovanje po programu so usklajeni s 151.–153. členom Statuta Univerze v Ljubljani:

Za napredovanje **iz prvega v drugi letnik** drugostopenjskega dvodisciplinarnega študijskega programa mora študent oz. študentka opraviti študijske obveznosti v tolikšnem obsegu, da doseže 90 odstotkov KT, predpisanih s predmetnikom (54 od 60 KT).

V skladu s sklepom Senata Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (42. seja senata FF z dne 13. 2. 2013) in s 153. členom Statuta Univerze v Ljubljani pa se lahko v primeru izjemnih okoliščin (določenih v Statutu UL, 153. člen) na podlagi rešene prošnje vpišejo v višji letnik tudi tisti študentje, ki so opravili 85 odstotkov obveznosti (torej dosegli 51 KT). O tem vpisu odloča Odbor za študentska vprašanja in usmerjanje, pri čemer lahko oddelek poda posvetovalno mnenje. Manjkajoče obveznosti morajo biti opravljene do vpisa v naslednji, višji letnik.

V skladu s 152. členom Statuta Univerze v Ljubljani ima študent oz. študentka, ki ni opravil oz. opravila študijskih obveznosti za vpis v višji letnik, določenih s študijskim programom, možnost, da v času študija enkrat ponavlja letnik, če izpolnjuje s študijskim programom določene pogoje za ponavljanje. Pogoj za ponavljanje letnika so opravljene študijske obveznosti v skupnem obsegu 15 KT (25% skupnega števila KT za posamezni letnik).

Pogoji za podaljševanje statusa študenta so določeni z 238. členom, pogoji za mirovanje statusa študenta pa z 240. členom Statuta Univerze v Ljubljani.

Študentom in študentkam glede usmerjanja v različne smeri študija, izbire posameznih modulov znotraj študijskih programov in drugih vprašanj, povezanih s študijem, svetujejo predstavniki študentov, tutorji, mentorji posameznih letnikov ter drugi sodelavci ustreznih oddelkov v okviru govorilnih ur.

6. Pogoji za dokončanje študija

Za dokončanje študijskega programa mora študent oz. študentka opraviti vse študijske obveznosti, kot jih določajo študijski program in učni načrti posameznih predmetov, v skupnem obsegu 60 KT. Ker gre za dvodisciplinarni študijski program, mora študent oz. študentka za dokončanje celotnega študija opraviti tudi vse obveznosti pri drugi disciplini, v skupnem obsegu 60 KT, skupaj torej 120 KT.

7. Določbe o prehodih med programi

Prehodi so možni med študijskimi programi iste stopnje, torej 2. stopnje.

Prehodi so možni med študijskimi programi:

- ki ob zaključku študija zagotavljajo pridobitev primerljivih kompetenc;
- med katerimi se lahko po kriterijih za priznavanje prizna vsaj polovica obveznosti po Evropskem prenosnem kreditnem sistemu iz prvega študijskega programa, ki se nanašajo na obvezne predmete drugega študijskega programa.

Študent oz. študentka se lahko vključi v višji letnik drugega študijskega programa, če mu je v postopku priznavanja zaradi prehoda priznanih vsaj toliko in tiste kreditne točke, ki so pogoj za vpis v višji letnik javnoveljavnega študijskega programa.

Za prehod med programi se ne šteje vpis v začetni letnik študijskega programa.

Pri prehodih se lahko priznavajo:

- primerljive študijske obveznosti, ki jih je študent/-ka opravil/-a v prvem študijskem programu;
- neformalno pridobljena primerljiva znanja.

Predhodno pridobljena znanja študent/-ka izkazuje z ustreznimi dokumenti.

V skladu s 5. členom Meril za prehode med študijskimi programi lahko študenti prehajajo tudi iz univerzitetnih (nebolonjskih) študijskih programov, sprejetih pred 11. 6. 2004, na bolonjske študijske programe, pri čemer je prehod mogoč:

- le med študijskimi programi istih disciplin in
- če od kandidatovega zadnjega vpisa na univerzitetni študijski program, s katerega prehaja, nista minili več kot 2 leti, vendar pa najkasneje do konca študijskega leta 2015/2016.

O izpolnjevanju pogojev za prehod in priznavanju obveznosti, na podlagi individualne prošnje kandidata/-tke in dokazil o opravljenih obveznostih, odloča pristojni organ fakultete na predlog oddelka po postopku, ki je določen v Statutu UL.

V primeru, da ima študent/-tka opravljene obveznosti na tuji visokošolski instituciji, vloži vlogo za priznanje v tujini opravljenega izobraževanja na predpisanem obrazcu v skladu z Zakonom o

vrednotenju in priznavanju izobraževanja in veljavnim pravilnikom. Vlogi priloži predpisane dokumente.

8. Načini ocenjevanja

Izpitni režim je usklajen s Statutom Univerze v Ljubljani in Pravilnikom o izpitnem redu Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Oblike preverjanja znanja so: pisni in ustni izpiti, testi, kolokviji, referati, eseji, seminarske naloge, projektne naloge, portfolijo in drugo.

Načini ocenjevanja posameznih predmetov so zapisani za vsak predmet posebej v učnih načrtih. Ocenjevalna lestvica je od 6-10 (pozitivno) ter 1-5 (negativno):

10	odlično	izjemni rezultati z zanemarljivimi napakami
9	prav dobro	nadpovprečno znanje, vendar z nekaj napakami
8	prav dobro	solidni rezultati
7	dobro	dobro znanje, vendar z večjimi napakami
6	zadostno	znanje ustreza minimalnim kriterijem
5-1	nezadostno	znanje ne ustreza minimalnim kriterijem

9. Predmetnik študijskega programa

Kontaktne ure: P=predavanja, V=vaje, S=seminarji. (Število kontaktnih ur pri (notranjih in zunanjih) izbirnih predmetih v spodnjih preglednicah ni vključeno v razdelitev po letnikih, ker je odvisno od dejanske izbire predmeta.)

KT = kreditne točke po ECTS.

Smer: Teoretično jezikoslovje

1. letnik				
Predmet	P	V	S	KT
Minimalistična teorija jezika	30		30	6
Izbrana poglavja teorije jezika 1	30		30	6
Zunanji izbirni predmet				3
Notranji izbirni predmet				6
Notranji izbirni predmet				6
Zunanji izbirni predmet				3
	60	0	60	30

2. letnik				
Predmet	P	V	S	KT
Izbrana poglavja teorije jezika 2	30		30	6
Notranji izbirni predmet				6
Praktično usposabljanje				3
Magistrsko delo				15
	30	0	30	30
	90	0	90	60

Notranji izbirni predmeti 2. stopnje, smer TJ (steber C):¹				
Predmet	P	V	S	KT
Vežalna fonologija 1	30			6
Jezikovna tipologija 1	30			6
Jeziki v stiku 1	30			6
Jezikovno tržišče	15	15		6
Analiza diskurza	30	30		6

¹ Izbirni predmeti se vsako leto usklajujejo.

Smer: Jezik, družba, identiteta

1. letnik				
Predmet	P	V	S	KT
Metodologija jezikoslovnega raziskovanja	15		15	6
Jezikovni pojavi in procesi v razmerah jezikovnega stika	30		30	6
Uporabno jezikoslovje - govorno prilagajanje	30		30	6
Retorika			60	6
Notranji izbirni predmet				3
Zunanji izbirni predmet				3
	75	0	135	30

2. letnik				
Predmet	P	V	S	KT
Jezikovno tržišče	15		15	6
Analiza diskurza	30		30	6
Praktično usposabljanje				3
Magistrsko delo				15
	45	0	45	30
	120	0	180	60

Notranji izbirni predmeti 2. stopnje, smer JDI (steber C):²				
Predmet	P	V	S	KT
Jeziki v stiku 1	30			6
Jezikovna tipologija 1	30			6
Vežalna fonologija 1	30			6
Metodologija deduktivnih teorij v jezikoslovju 1	60			6
Teorija opisnega jezikoslovja – semantika	45		15	6
Izbrana poglavja teorije jezika 2	30		30	6

² Izbirni predmeti se vsako leto usklajujejo.

10. Predstavitev posameznih predmetov

Analiza diskurza (6KT)

Slušatelj dobi vpogled v nastanek in razvoj analize diskurza, tipe in načine funkcioniranja diskurza, metode diskurzivne analize in razmerje med izrečenim in razumljenim.

Zgodovina in sedanje stanje analize diskurza. Definicija in vrste diskurza. Metode analize diskurza: teorija govornih dejanj, interakcijska sociolingvistika, etnografija komunikacije, pragmatika, konverzacijska in variacijska analiza. Diskurzivne strategije in tehnike. Implicitni načini izražanja. Diskurzivna analiza besedil.

Izbrana poglavja teorije jezika 1,2 (6KT)

Študent pogloblja strokovno znanje sodobne teorije jezikovne zmožnosti s preučevanjem izbranih jezikovnih pojavov na posamičnih jezikoslovnih ravneh oz. modulih tvorbene slovnice. S tem pogloblja svoje razumevanje teoretično odmevnejših analitičnih konstruktov in pridobiva strokovno samostojnost v preverjanju privzetih domnev na podatkih iz tipološko različnih jezikov.

Obravnavani pojavi so odbrani z ozirom na njihovo teoretično svežino in odmevnost v času študija.

- Skladnja. Neinterpretabilne oznake funkcijskih zvez minimalistične slovnice. Formalne podobnosti stavčne in samostalniške zveze. Sodelovanje med skladnjo in drugimi moduli slovnice.
- Semantika. Interpretacija oblikoskladenjskih jeder funkcijskih zvez stavka: čas, vid, modalnost, govorno dejanje. Interpretacija oblikoskladenjskih jeder funkcijskih zvez samostalniških izrazov: kvantifikacija, določnost, števnost, ipd.
- Fonologija. Melodična zgradba fonoloških segmentov. Avtosegmentalnost, fonotaktika in razmerja med ogrodnimi točkami. Teorije šibljenja. Vmesnik z morfologijo/skladnjo.
- Morfologija. Nastajanje besede v minimalistični slovnici: model t.i. razpršene morfologije (Marantz): besede nastajajo s tvorjenjem kompleksnih skladenjskih jeder kjer koli v slovnici in na več načinov: s premikom jedra k jedru, s priklopom jedra k jedru in/ali s sestavljanjem strukturalno ali linerano stičnih jeder. Vloga morfoloških razčlemb v razlagalni teoriji jezikovne zmožnosti.

Jeziki v stiku 1 (6KT)

Poglobljen uvid v pojav jeziki v stiku. Zgledi iz slovenščine, evropskih jezikov in širše, s poudarkom na protistavno jezikoslovje: mehanizmi jezikovnega stika, menjava jezika, substrati in superstrati, vzajemni in nevzajemni vpliv, jezikovna hegemonija, pidžini, kreolski jeziki, prevzem.

Jezikovna tipologija 1 (6KT)

Uvid v jezikovno tipologijo. Jezikovno tipologijo in zaznamovanje. Zgledi iz slovenščine, evropskih jezikov in širše, s poudarkom na protistavno jezikoslovje: Evropa kot jezično področje, teorije jezikovne tipologije, glasoslovje, besedne vrste, pregibanje, oblikoslovje, slovnično ujemanje, zaporedje sestavin, priredje in podredje.

Jezikovni pojavi in procesi v razmerah jezikovnega stika (6KT)

Študent/ka spoznava teorije, metode in modele kontaktnega jezikoslovja. Seznanja se z oblikami vplivanja enega jezika na drugega. Usposablja se za opazovanje vzajemnih in enosmernih posledic jezikovnega stika. Spoznava značilnosti jezikovnega pluralizma in jezikovne hegemonije. Razmišlja o procesih širjenja, opuščanja in zamenjave jezika in prepozna razloge zanje. Prepozna in pojasnjuje jezikovne in družbene pojave in posledice jezikovnega stika na primerih slovenščine v stiku z drugimi jeziki v slovenskem etničnem in jezikovnem prostoru in zunaj njega. Seznanja se s koncepti večjezičnosti in multilingvizma v EZ, jih primerja s filozofijo in prakso jezikovnega pluralizma, institucionalne in individualne dvojezičnosti na jezikovno mešanih območjih v Sloveniji in v sosednih državah. Pridobi temeljna znanja o sovisnosti jezikovnih, družbenih in socialnopsiholoških razsežnostih jezikovnega stika, ki mu omogočajo poglobljanje in nadgradnjo v okviru drugih strokovnih predmetov družbenostnega jezikoslovja.

Predmet seznanja s področji kontaktnega jezikoslovja ter razčlenjuje jezikovnostične pojave iz splošnojezikoslovnega in sociolingvističnega zornega kota. Osredišča se na naslednjo tematiko:

- teorije, pristopi in modeli raziskovanja družbeno pogojene jezikovne spremembe;
- jezikovne posledice jezikovnega stika: a) v jeziku: sposojanje, prevzemanje, jezikovna sprememba, b) v

govoru: izbira jezika, kodno preklapljanje, prevajanje, interferenca, transfer;

- družbene posledice jezikovnega stika: a) širjenje, ohranjanje in opuščanje jezika, b) etnolingvistična vitalnost, etnolingvistična revitalizacija, c) jezikovna produkcija in reprodukcija; d) jezikovni konflikt;
- govorec v razmerah jezikovnega stika: a) tipologija dvojezičnosti, b) usvajanje/učenje maternega in drugega jezika, c) dvojezičnost in spoznavni razvoj v izobraževanju.

Študent/ka svoje teoretično znanje osmišlja in dopolnjuje z raziskovanjem konkretnih primerov stika slovenščine z drugimi jeziki v slovenskem etničnem/jezikovnem prostoru in v EZ.

Jezikovno tržišče (6KT)

Seznanitev z osnovnimi povezavami jezika in ekonomije. Na osnovi teorije jezika v družbi in spremenljivk, ki oblikujejo jezikovno tržišče študent/ka razume povezavo tradicionalnih lingvističnih oz. sociolingvističnih spremenljivk z ekonomskimi parametri. Pridobljeno znanje mu/ji omogoča razumevanje in interpretiranje vloge jezika v globalni ekonomiji.

- Jezik in družba: jezik in družbena interakcija, moč jezika, jezik in ekonomija
- Jezikovno tržišče: politična ekonomija jezika (jezikovni trg, hierarhija jezikov), ekonomski parametri jezika (normativni in subjektivni), večjezičnost/večkulturnost in ekonomija (vrednost jezikovne raznolikosti- jezik večine, jezik manjšine, jezik imigrantske skupnosti), vrednost medskupinske komunikacije, jezikovno poučevanje, vrednost jezikovne vitalnosti- učinek jezika na trgovinske tokove, globalizacija/globalna ekonomija v sociolingvistični perspektivi.

Metodologija deduktivnih teorij v jezikoslovju (6KT)

Poglobljen uvid v gradnjo teorij v jezikoslovju.

Metodologija deduktivnih teorij v jezikoslovju na primeru naravne skladnje. Zgledi iz slovenščine, evropskih jezikov in širše. Poudarek je na vlogi protiprimera in njegovega spreminjanja v posebni primer teorije.

Metodologija jezikoslovnega raziskovanja (6KT)

Seznanitev z osnovami jezikoslovnega raziskovanja. Študent razvije zmožnost eksaktnega in sistematičnega opazovanja in vrednotenja pojavov in procesov na področju jezika in govora na racionalen –izkustven način ob uporabi ustreznih metod. S pridobljenim znanjem o empiričnem raziskovanju študent pridobi sposobnost, razumeti in interpretirati razmerja med jezikovnimi in družbenimi kategorijami.

(a) Opredelitev znanstvenega raziskovanja- znanstvena teorija, znanstvena metoda in empirija. (b) Pregled raziskovalnih metod (posrednih in neposrednih), postopkov (laboratorijsko raziskovanje, testiranje, anketiranje, intervju, udeležensko opazovanje, akcijsko raziskovanje) ter instrumentov. (c) Oblikovanje raziskovalnega modela in raziskovalnega/nih vprašanj(a) / hipotez (določitev spremenljivk in načrtovanje sovisnosti). (č) Časovni okvir raziskave: prava in navidezna časovna raziskava določitev časovnih rezov (panel), longitudinalna raziskava. (d) Oblikovanje in predhodno preverjanje ustreznosti instrumenta. (e) Vzorčenje: načrtovanje in izbira vzorca, struktura vzorca, subjekti (informanti, respondenti), besedila, korpus. (f) Protokol pri zajemanju podatkov – naloge, postopki in drža raziskovalca- anketarja. (g) Urejanje in obdelava podatkov. (h) Analiza in interpretacija podatkov, preverjanje hipotez in vključevanje novih spoznanj. (i) Uporabniki in diseminacija (širitev) raziskovalnih izsledkov.

Minimalistična teorija jezika (6KT)

Študent pogloblja svoje poznavanje standardne tvorbene teorije jezika z raziskovalnim programom in analitičnim aparatom njene sodobne, t.i. minimalistične inačice. Študent pridobi potrebno strokovno znanje za vzpostavljanje in preverjanje dveh temeljnih domnev minimalistične slovnice: (i) pomenski pojmi so univerzalni; skladenjske zgradbe ne poznajo jezikovne raznolikosti; (ii) vir jezikovne raznolikosti je morfologija.

Pridobljeni analitični prijemi za konstruiranje domnev take abstraktne oblikoskladnje omogočajo študentu, da ustvarjalno spremlja poskuse eksplikacije jezikoslovne intuicije, da jezik uporablja samo tista sredstva, ki so nujna in zadostna za pridruževanje pomena glasovni verigi.

Študent primerja in kritično ovrednoti različne modele preučevanja jezika znotraj tvorbeno-pretvorbene slovnice.

- Standardna slovnica načel in parametrov primerjalno z minimalistično slovnico. Metodološki in vsebinski minimalizem. Minimalistična domneva: jezik je optimalno načrtovan sistem z ozirom na pogoje, ki jih jeziku

postavljajo kognitivni sistemi, s katerimi součinkuje. Primerjalno zgodnja tvorbeno teorija proti standardni slovnici načel in parametrov proti minimalizmu proti teoriji faz.

- Teorija oznak. Imperfekcija jezika: neinterpretabilne formalne oznake.
- Funkcijske zveze minimalistične slovnice: funkcijske zveze, ki jih vzpostavljajo oblikoskladenjske oznake (a) stavčne zveze, (b) vezniške zveze, (c) samostalniške zveze.
- Teorija premika: k-premik, premik jedra, premik argumentnih zvez. Izraženi skladenjski premiki so domnevno manj gospodarni od neizraženih, zato teorija napoveduje, da so lastnosti, ki zahtevajo izražene premike, zaznamovane. Stave, ki se oddaljuje od univerzalne, so rezultat zaznamovane vrednosti neke funkcijske zveze.
- Teorija ujemanja. Pripis skladenjskega sklona: imenovalnik, tožilnik; izjemni pripis tožilnika. Stavki z neizraženim osebkom. Stavki s formalnim osebkom.

Retorika (6KT)

Slušatelj dobi vpogled v področja retorike, razvija sposobnost kritične analize govora in lastne retorične spretnosti.

Retorika nekoč in danes. Komunikacija. Vloga čustev. Moč besede. Vrste in zgradba govora. Argumentiranje. Nejezikovne prvine govora. Govorniški slog.

Teorija opisnega jezikoslovja – semantika (6KT)

Študent se seznanja s teorijo tvorbeno slovnice o pomenski zmožnosti govorca in obvlada osnovne analitične prijeme formalne semantike. Spoznava, kaj formalna semantika naravnega jezika domneva, da tvori vsebino pomenske zmožnosti govorca in kakšne prijeme razvija, ko jo eksplicira. Študent razvija svojo jezikoslovno intuicijo, ko ločuje med jezikovnimi in nejezikovnimi sodbami o sprejemljivosti stavčnih pomenov, o njihovi večpomenskosti in podobnosti.

(a) Pomenska zmožnost govorca. Pomenska razmerja: pomenska posledica, sopomenskost, protislovnost, predpostavka, dvoumnost, nejasnost / nedoločnost, anomalnost, ustreznost. (b) Načelo sestavljenosti pomena jezikovnega izraza: pomen jezikovnega izraza kot funkcija njegovih delov in razmerij med njimi. Denotacijska in reprezentacijska teorija pomena. Metajezik semantike. (c) Resnica: a posteriori/a priori; nujna/ kontingentna; analitična/ sintetična. Denotacijska semantika, oprta na korespondenčno teorijo resnice. (č) Skladnja in semantika stavčne logike. (d) Skladnja in semantika predikatne logike. (e) Skladnja in semantika kvantifikatorjev. Določanje kvantifikatorjevega dosega. Interpretacija stavčnih pomenov s kvantificiranimi izrazi. (f) Skladnja in semantika intenzionalnih stavkov. Okoliščine in sopoložaj v intenzionalni semantiki. Modalna logika: epistemska, deontska logika. (g) Skladnja in semantika časa. (h) Semantika dogodka in glagolski vid. (i) Od propozicionalnega k nameravanemu pomenu. Semantika kot teorija logične oblike stavkov in pragmatika kot teorija smiselne rabe jezika. Sistematično v rabi jezika je, da v konkretnih okoliščinah rabe interpretacija glasovne verige presega pomen, kot ji ga izdelajo stavkotvorna pravila slovnice. Psihološko usmerjene pragmatike. (j) Teorija govornih dejanj. (k) Načelo sodelovanja in teorija implikatur. (l) Teorija relevantnosti.

Uporabno jezikoslovje – govorno prilagajanje (6KT)

Študent/ka spoznava teorijo komunikacijskega prilagajanja, seznanja se z raziskavami fenomena, razume socialnopsihološko podstat govornega prilagajanja, še posebej razume procese jezikovnega prilagajanja na stičnih območjih.

Študent/ka se seznanja z naslednjimi vsebinami: (a) Jezikovno prilagajanje v različnih družbenih okoljih in različnih govornih položajih; (b) Odnos med jezikovnimi in družbenimi spremenljivkami. (c) Teorija jezikovnega prilagajanja: Mikro- in makrosociolingvistični dejavniki, ki v povezavi z družbenopsihološkimi dejavniki vplivajo na dinamiko in strategije jezikovnega prilagajanja na stičnih jezikovnih območjih. (č) Strategije prilagajanja konvergenca/primikanje, divergenca/odmikanje. (d) Aplikativna perspektiva prilagajanja: Razlike v označevanju posameznih strategij, subjektivna in objektivna dimenzija jezikovnega prilagajanja, primeri prilagajanja nadrejene in podrejene skupine glede na različne percepcije družbenih sprememb. Jezikovne značilnosti komunikacijskega prilagajanja.

Vežalna fonologija 1 (6KT)

Študent se podrobno spozna s problematiko razlage delovanja fonološkega dela jezikovne zmožnosti. Pozna in razume splošno zgradbo in podrobnosti različnih smeri teorije vezalne fonologije. Sposoben je uporabiti teorijo vezalne

fonologije za podrobno analizo fonološkega pojava v poljubnem jeziku, vključno z umestitvijo pojava v širši kontekst fonologije tega jezika. Zmožen je kritičnega ovrednotenja fonoloških teorij in analiz fonoloških pojavov v teh teorijah.

Reprezentacija fonoloških segmentov in fonološkega dela slovarskih enot. Narava fonoloških procesov in njihova pogojenost s fonološkim okoljem. Avtosegmentalna teorija. Teorija elementov. Premena med ničto in samoglasniško stopnjo kot posledica razmerja strogega vezanja. Lenicijski procesi kot posledica ostalih razmerij med ogrodnimi točkami. Sozvočja (samoglasniška, soglasniška). Vzporednice med fonološko zgradbo samoglasnikov in soglasnikov (palatalnost—i, labialnost—u, laringalne oznake—ton, itd). Vloga sonornosti v fonološki teoriji. Fonotaktika. Lenicija soglasnikov. Samoglasniška redukcija, zlogotvorni soglasniki. Dolžina samoglasnikov. Vloga morfološke informacije v fonologiji.

Primerjava analitičnih aparatov različnih smeri vezalne fonologije. Zgledi tudi iz slovenskega jezika.